

מה (ולא) נשתנה

לא קל לדלג על פערים פגזריים; מורכב עוד יותר כשזה קורה בתוך המשפחה הגרעינית • יצאנו להתארח אצל שלוש משפחות שענף אחד שלהן בחר בדרך שונה בעבודת ה' • חזרנו נפעמים • נחת יהודית בגוון שונה ר' ארנד

פה נשתנה הלילה הזה? אולי האורז שהוסר מהשולחן, אולי השטריימל של החתן. ואולי האידיש שמפנה מקום כדי שהכלה והנכדים יוכלו להבין את ה'סדר'.

אך יש קושיה חשובה יותר: מה לא נשתנה? גם ההורים וגם הבנים מחוברים לעבודת ה' אמיתית, חדורים רצון לעשות את הטוב והישר, ומשקיעים, כל אחד בדרכו, בחינוך הילדים לתורה וליראת שמיים.

פנינו לשלוש משפחות מיוחדות שמאחדות בתוכן כמה זרמים בעבודת השם, מצליחות להתמקד במכנה המשותף, ולהמשיך לנהל קשר קרוב ואפילו מעריך. שוחחנו בפתחות על הקשיים והפערים, החששות והכאב, וגם על הסוף הטוב. עקבנו ברתק אחר התהליך העדין שעברה כל משפחה, והשתכנענו שחבל לבקר ולהרחיק, אם אפשר לבקר, לארח ולרוות נחת יהודית.

תוציאו אותה מה'תחפושת'

הפרואיינות: הרבנית חי גליק מבני ברק, נצר לפשפחה שורשית מקובנא הליטאית
- עם בתה גבי' לי רוזנר שנישאה לאברך ליטאי ומשתייכת כיום לחסידות 'תולדות אהרון'

להתמודד בהמשך עם בעקיטשעס ופיאות ארוכות לנכדים... דברים הלכו והשתנו, היטלטלתי, אבל כלום לא דובר בגלוי. המשבר הגיע לפני חמש עשרה שנה, בברית של הנכד התורן. הגענו מאושרים ושלווים, ממתינים למוהל המוכר שמל את ילדי המשפחה, ופתאום נכנס הרב'ה, מוקף חסידים בלבוש אופייני! נהגתי באיפוק, אבל היינו המומים וכאובים. לא התכוננו כלל לאירוע כזה שהיה חותמת לשינוי שעוברים ילדינו.

הבת, גבי' רוזנר: היום אני מבינה שטעינו שלא שיתפנו. כיבוד אב ואם זה ציווי דאורייתא, יכולנו למנוע צער בדיבור מקדים. למה חשבתי שהסביבה תסתגל בבת אחת, אם לי עצמי ארך זמן? הציפייה שיבינו אותי בלי מילים הייתה בלתי אפשרית! למדנו לקח - לפני שמונה שנים, כשהוזמנו להוריי לליל הסדר, בעלי ביקש רשות מראש להגיע בשטריימל החדש שהחל לחבוש. כך נחסכו הפתעות ועוגמת נפש.

בזמנו, היה בלתי אפשרי להרגיע את כולם, והקושי של ההורים הכי הכביד עליי. היינו שלמים ורגועים, אך מוקפים חששות ואפילו היסטריה.

לקח לנו זמן ללמוד איך להעביר להורים הרגשה שהשינוי לא נבע מביקורת על הדרך שלהם; קיבלנו חינוך מעולה באמת! הכול בא מהם - הכבוד לבעל, והחיפוש אחר מה שמקדם בעבודת ה', גם אם הסביבה חושבת אחרת, בבחינת "לא יבוש מפני המלעיגים".

הזמן עשה את שלו. הם מרוצים מהנכדים ושומרים איתם על קשר קרוב וחם. בעלי נשאר אברך כולל רציני ב"ה, לא נעלמו לשום מקום.

הרבנית גליק: אנו שומעים על החתן דברים נפלאים - תלמיד חכם אמיתי, למדן וחסיד. בפסח ההוא עם השטריימל, נתנו לו לנהל את הסדר - בעלי מדבר ברמה גבוהה ויש להם בלעה"ר שיירה של ילדים לקיים בהם 'והגדת'. ישבנו נפעמים ונרגשים; מעולם לא חוונו 'סדר' כזה, כל מילה פנינה, גילינו שזכינו באוצר אמיתי!

ועוד שיתוף אישי, כשפרשתי מהעבודה התלבטתי בקשר לפיצויים, ביקשתי מחתני להתייעץ עם הרב'ה ונהגתי כדבריו. וכאשר חליתי ל"ע, התפללו עליי בקבר של החזון איש כמנהגנו, ובמקביל ביקשתי ברכה אישית מהרב'ה.

גבי' רוזנר: אני מעריכה את האיפוק של הוריי, הקבלה והכבוד לשינויים שלכתחילה לא היו בוחרים בהם. ומציינת לשבח את חמי וחמותי, שעם כל החשש אירחו כרגיל ובשמחה, הגם שידעו שכך מתאפשר לנו לשהות במחיצת הרב'ה בחגים...

הרבנית גליק: היה לי קשה מאוד לראות שבתי מחליפה סגנון לבוש. רציתי לזעוק: זו לא הבת שלי! תוציאו אותה מה'תחפושת' הזו! לא תיארתי לעצמי שיהיה עליי

כמה מילים לאישה במצבך

הרבנית גליק: כששינוי מתגלה כבר מאוחר להשפיע. זה החיים שלהם והבחירה שלהם. יש משפחות שקיבלו בצורה לא יפה ונגררו למריבות, החליטי שאצלך יהיה בכל מחיר רק איחוד.

גבי' רוזנר: כשאישה הולכת עם בעלה זה לטובתה, היא מקבלת - בית שמח שלכולם טוב בו. זכרי שלא מדובר בילד בן שלוש, אלא באדם שבדק בבגרות מה מקדם אותו בעבודת ה'. לא נכון לעצור גדילה רוחנית. גם כהורים - יש לשים לב שמעשי הילד רצויים, ומוסיפים תורה ויראת שמיים, אך כל נשמה נמשכת למקום מסוים וזה לא משהו שאפשר ומותר להילחם בו.

לגבי הורייך - הביני את הקושי שלהם ואל תצפי שירקדו מאושר. שדרי שוב ושוב שהם חשובים לך, את שעתת עליהם וממשיכה אותם.

משהו שלפדת או השתנה בך בעקבות החוויה

הרבנית גליק: למדתי לקבל שינויים בחיור, לא להיכנס ללחץ משטויות. היה נראה לי נורא ואיום - ללכת איתם ברחוב? ומה יהיה בשמחות? אבל חתני החכם בא לקראתנו ומקבל הדרכה נהדרת מהרב'ה שלו. אנשים מסתכלים, מדברים קצת ובסוף מתרגלים.

גבי' רוזנר: למדתי שיש שינויים יפים! לא הרגשתי שחסר לי כלום, ולא האמנתי כמה טוב וטעם אמצא בדרך שהפכתי לחלק ממנה. ירד לי הפחד מהחברה. לדעתי, חלק גדול מהקושי של ההורים היה מורכב משמועות ורכילות שהוציאו את הדברים מפרופורציה, וגרמו לחרדות מיותרות ואי הבנה. פעם נסענו לשבת לבית שמש, ומישהו טרח לספר להוריי שאנו עוברים דירה... אבל הכול עובר, ומה שאת מרגישה בפנים זה השדר לסביבה.

ראיונות נערכו בנפרד, וללא תיאום. שתייהן סיפרו על קשר חם ואוהב, ללא שיח על הנושא שנמצא ב'טאבו'. נפעמתי; הרגשות, המחשבות וצורת ההסתכלות גילו שהאם ובתה דומות זו לזו יותר מכפי שנראה כלפי חוץ... לאחר הראיונות נפתח ביניהן שיח, ונסגר מעגל בסייעתא דשמיא.

הרבנית גליק: אנחנו ליטאים, חייו של בעלי הרב מושתתים על עמל תורה ודקדוק הלכה. קלטנו מושגים משכנים חסידיים, כמו 'טיש' ו'נסיעה לרב'ה', ילדינו שיחקו יחד, מתוך כבוד וידיעה ברורה שאורח חיינו שונה מאוד.

זכינו ב"ה לבנות משפחה יפה, לא נטינו ימינה ושמאלה ממה שההורים התוו לנו כקודש קודשים בעבודת ה'. לכן התקשינו להבין: מה קרה פתאום? למה לשנות ולהיות 'רעבאראלע'? מה הפגם בחינוך שלנו?

ארך לנו זמן להבין שלא מדובר בטוב יותר ופחות. כנראה הם נמשכו לשמחה ולקרבת ה' שמצאו בחסידות. אני רואה את נכדיי גדלים בקדושה ובשמחה מיוחדת, ומבינה שהם לא חיפשו חלילה להתרחק מאיתנו, אלא להתקרב לקב"ה. מבחינה חיצונית יש שינויים רבים, לא קל לי, אני שמרנית בטבעי. אבל הנחת עצומה - הנכדים כולם למדנים, עדינים, נחמדים, אין מילה אחת לומר על החינוך שלהם. הקב"ה מנהל את העולם וקבע ששם הם ימצאו את עצמם, רואים שהם מאושרים.

הבת, גבי' רוזנר: באחד הימים קם בעלי, אברך צעיר, ומשתף אותי שחשקה נפשו להיות חסיד 'תולדות אהרון'. היה לי קשה מאוד. הגענו ממשפחות ליטאיות כל כך, בתור נערה, הוריי התפלאו כשחברה משכה אותי למירון ב"ג בעומר, אפילו זה היה מושג שלא גדלתי עליו.

התברר שזה סיפור ארוך - הוריי מתגוררים סמוך למאה שערים, וכחבור הוא הרבה 'לקפוץ' ל'טישים' ולתפילות, וכעת נבט בו רצון חזק להתקרב לרב'ה ולחסידות, בהנהגות ובדרך החינוך.

לא העזתי לשתף את ההורים, עשיתי הכול לשכנע אותו להישאר במקום המוכר והידוע. ניהלנו המון שיחות, הוא הסביר שוב ושוב בסבלנות אינסופית למה הוא חש שהדרך הזו מקדמת אותו יותר בעבודת ה'. זכיתי בבעל עם מידות נאצלות שקיבל הדרכה צמודה - לא לעשות שינויים דרסטיים, ולנהוג בסבלנות ובאורך רוח. לשון רכה תשבר גרם, הלכתי איתו עד הסוף מתוך רצון. כל שינוי שהיה קשור אליי נעשה מבחירה אישית - הוא לא רמז לכך אפילו, רק ידעתי שזה ישמח אותי.

באים לשבת ועושים 'שמח'

הפרואיינות: גב' נ' קליין, אם וסבתא למשפחה חסידית מפוארת - עם כלתה גב' ח' קליין שנישאה לבן ה'ליטאי היחיד במשפחה.

גב' נ' קליין: יש לי כלה מיוחדת, אני בטוחה שלקח לה זמן להתרגל אלינו, והיא השתדלה מהרגע הראשון להתאים את עצמה ולשים לב לכל פרט!

איך נוצר בינינו קשר מיוחד ומעריך כזה?

הכלה גב' ח' קליין: גדלתי במשפחה אמריקאית, הוריי בעלי תשובה, והקהילה הליטאית שבה התגוררנו הייתה משפחתנו ובעצם כל עולמנו. לא יצא לי להכיר חסידים מקרוב.

כשהציעו לנו את השידוך, היה לי חשוב לוודא שהבחור עצמו ליטאי במראה ובאורח החיים. האמת שחשתי מעט מבוכה לשתף את החברות ברקע שממנו מגיע חתני.

נכנסתי למשפחה בחשש גדול. קיבלו אותי בחמימות, ועם חמותי הרגשתי בנוח מהרגע הראשון. בדיחות על שוויגער מעולם לא התחברו לדמות המכילה והמקבלת שלה.

אבל זו הייתה התמודדות - הכול היה חדש ושונה, אפילו זמירות שבת; בחסידות שלהם המנגינות שונות כל כך, ורוב המילים אינן מובנות לי...

במבט לאחור, אני מבינה שהייתי משותקת מהפחד לעשות טעות מביכה או לומר משהו לא נכון. התבוננתי בלי סוף בגיסות וניסיתי לחקות אותן. לפני כל שמחה או מפגש משפחתי ניסיתי להתאים את השמלות של הילדות ולא לבלוט בשונות. כשהתארחנו בשבתות התביישתי להתפלל עם בנותי ליד הגיסות שרגילות להברה חסידית.

לקח לי זמן להבין שזה מיותר; המשפחה קיבלה אותנו כמו שאנחנו, רק אני והפחד שלי גרמו לי להיות 'לא אני'. ב"ה היום, לאחר למעלה מעשור, ההתמודדות בנתה בי מקום יציב שמשפיע לטובה על התפקוד שלי בעבודה, בחברה ובתחומים נוספים.

אני מאושרת בהשתייכות למשפחה המפוארת של בעלי. הם מגיעים אלינו לשבתות או לשמחות, הופכים למרכז של בית הכנסת ועושים 'שמח'. אי אפשר לפספס את הלבוש החסידי האותנטי... פעם זה היה מביך אותי, היום אני מרשה לעצמי ליהנות.

אני שמחה בשביל ילדיי שזכו במשפחות יפות כל כך משני הצדדים, לקחת מהן דוגמה אישית.

כמה מילים לאישה במצבן

גב' נ' קליין: תשמחי שהבן שלך ירא שמיי! תודי לה' שהוא שומר תורה ומצוות! הגאולה תגיע כשנבין שכולנו יהודים, כל אחד עובד את ה' בדרכו.

גב' ח' קליין: קשה לך להתרגל או להשתלב במשפחה של בעלך? עשי בדק בית מה מפריע לך, לפעמים תגלי שהקושי נמצא רק בתוכך.

משהו שלפדת והשתנה בך בעקבות

גב' ח' קליין: למדתי לכבד כל אחד, כשמגיעים עם ביקורת אי אפשר לראות כלום. כשפותחים את הלב לראות את הטוב אפשר ללמוד המון מהשני. וכמו ששיתפתי, למדתי להשתחרר - כולם מקבלים אותי כמו שאני, אז גם לי מותר...

אני לא מתאפקת, ומפנה שאלה מתקילה לאם המיוחדת והמקבלת: אם תוכלי להשפיע עליו לחזור להיות חסיד, תעשי זאת?

גב' נ' קליין: בשביל מה? אין צורך להחזירו בתשובה! כל הדרכים של עובדי ה' באמת שוות כלפי הבורא יתברך. בני מצא את מקומו, הנכדים שלי חמודים, ואני מתפללת להצלחתם, שימשיכו לגדול בשמחה ויהיו עובדי ה' ותלמידי חכמים. זה העיקר.

תפקיד ההורים לתת דוגמה טובה, אבל לא לעצב את הילדים וליצור העתק של עצמם. קשה לי להבין משפחות ששוכחות מה העיקר, ונלחמות בילד בגלל דרך שונה בעבודת ה'. אפילו כאשר בן יורד ל"ע מהדרך, ההדרכה היא לקרב ולא להרחיק! כל שכן כשהוא הולך בדרך טובה וראויה.

את הכלה, גב' ח' קליין, אני מאתגרת בשאלה הפוכה: איך תגיבי אם אחד מילדיי יחזור לדרך החסידות, ולא רק בתחפושת?

גב' ח' קליין מגיבה בחיך: אתקשר מייד לחמותי לקבל הדרכה ותמיכה...

אנחנו חסידים, פותחת **גב' נ' קליין**, זה הרקע שלי ושל בעלי, כך מתחנכים ב"ה הילדים, הנכדים וגם הנינים.

מעניין שסבי, הקרוי בשם אחד מגדולי החסידות, למד כבחור בישיבת מיר בליטא שבפולין, וכשחזר ללודז' הקים משפחה חסידית וקרא לבנו ירוחם - על שם המשגיח שהעריך. בהמשך זכה לעלות לארץ, ושמר על קשר עם העולם הליטאי ועם הגאון ר' דוד פוברסקי שהכיר ממיר. סבי התגורר בבני ברק ברחוב רב"ד, התייעץ הרבה עם החזו"א, והרב שך הצטרף ללווייתו.

כשנכנסו בנו הרביעי לישיבה של החסידות, הרגשנו שקשה לו. היו לנו נשואים שהקימו משפחות לתפארת, האחים הקטנים הסתדרו מצוין ב"ה במוסדות, אבל הוא היה ילד רגיש יותר, בשנתון מורכב מאוד. זה המסלול האלוקי שהיה עליו לעבור כדי להגיע למקום שלו היום.

עברנו תקופה מורכבת, פחדנו עליו, ואז עזר לו מישוהו להיכנס לישיבה קטנה ליטאית. הוא פרח, והודינו לה' שהוא לומד ומתעלה. הבנו שחשוב לו להשתלב, ובהדרגה אנשי חינוך, דאגנו שלא יראה שונה מחבריו גם בלבושו. כיבדנו את הדרך שה' בחר בעבורו. בעלי נסע להשתתף מכל הלב בשמחת בית שואבה של הישיבה. מעולם לא נלחמנו בו! אדרבה, ריפדנו את הדרך, ואולי לכן הוא כה מחובר אלינו. למרות הלבוש ואורח החיים השונה, הוא חלק מאיתנו לגמרי. במשפחה הוא מקובל ואהוב, וגם בחסידות הוא מקבל יחס מכבד ומעריך.

הכלה, גב' ח' קליין: להרגשתי, בעלי הוא אחד הבנים האהובים ביותר על אביו! חמי תלמיד חכם ואיש אמת, מסתכל על הפנים ולא על החיצוניות. הם בקשר חזק, ומרבים ללמוד בחברותא.

יש לנו מקום חם לחסידות, אנו מתפללים בנוסח ספרד, רק בהגיה ליטאית. בעלי מתייעץ לעיתים קרובות עם האדמו"ר, וכשהגיע בנו לגיל חמש לקח אותנו במיוחד לקבל 'ברכה מהרב'ה'. זה הרשים את הילד, ובפורים הוא בחר להתחפש לחסיד בלבוש האופייני של הסבא והדודים.

פרסית בתיבול אידישאי

הפרואיינות: גבי לי לב, בוגרת מוסדות 'בית מרגלית' שחונכה בדרכו של מרן, ונישאה בעידוד הוריה לחסיד לעלוב

למיילך - אלימלך... בתחילה הקטנים לא מגיבים, ובהמשך מתרגלים. קשה עוד יותר היה לאבי השינוי בנוסח התפילה וההגייה החסידית. בתור חתן הוא קנה לבעלי סידור של עדות המזרח, מתוך תקווה שישתמש בו; רק אחרי שש שנים הוא השלים, הבין שזה דרכו וקנה לו סידור נוסף בנוסח ספרד.

כשקרא עם הנכדים, נרתע מההברה החסידית ששונה מהדקדוק שבו הוא רגיל. היום הוא עבר מהפך - זורק להם מילים באידיש, והנכדים הם אלה שמתקנים אותו... כאשר אנחנו מתארחים בפסח אימי דואגת להוציא מהתפריט את הקטניות. לא מדובר רק באורז, אלא כמעט בכל התבלינים שבהם היא רגילה להשתמש!

קושי נוסף התגלה כבר בשבת הראשונה שבה התארחנו אצלם. אבי מקפיד על תפילת נץ ומייד מתיישב לקדש, ובעלי רק אז יוצא למניין החסידי המאוחר יותר והארוך... מרגש לראות איך הוריי מקבלים אותנו באהבה ומחליקים על הכול.

דבר אחד משמעותי היה חשוב לי לשמר; כיסוי ראש כמו אימי, וכמו שחונכתי בדרכו של מרן. שלחנו שאלה לאדמו"ר מלעלוב וקיבלנו תשובה במהירות מפתיעה. האדמו"ר ענה לשמחתי שבעניין זה אסור לי לשנות, וחובה עליי לשמור על מנהג אבותיי! כשהגיע הבכור לגיל שלוש הזמנתי את הוריי לטקס החלאקה. אימא עמדה לצדי ולא הבינה מילה, רק בכינו והתרגשנו יחד... הרב'ה שלו, חסיד גור, ניהל הכול בצורה מדהימה ואפילו השחיל קצת מילים בעברית לכבוד האורחים החשובים.

החברה שלי היום חסידית ברובה, אני חשה אהובה ומקובלת, ומרגישה שהקב"ה שם אותי במקום הזה כי הוא רוצה אותי ככה וזו הדרך הנכונה בשבילי. לשמחתי, ילדי נמצאים בחברה טובה ושמורה במיוחד.

איך תרגישי אם אחד מילדיך יחזור למנהג אבותיך?

אפס סיכויים שזה יקרה, לאה צוחקת למשמע השאלה. הילדים שלי עמוק בתוך האידיש. אם בכל זאת אחד מהם ילך לפי הרב עובדיה, אני דווקא אשמח! דבר אחד חשוב לי - שאף אחד לא ירד הלילה מהדרך.

פה יש לך לופר היום לאישה במצבך

לא לפחוד משום דבר ומאף אחד! מצער שאנשים מסתירים את המוצא שלהם. זו אני - מי שרוצה יקבל אותי, ומי שלא לא. עשי מה שנכון ומתאים לך.

פשהו שלפדת בעקבות החוויה

להרפות, לשחרר, לזרום, לקבל ולא לנסות לחנך אף אחד, ובמיוחד לא את בן הזוג. העיקר זה לב טוב ויראת שמיים. תהיי בשמחה; אם זה המצב - סימן שכך רצון ה'.

גדלתי במשפחה פרסית שורשית, מספרת גבי לב, והאהבה לבית הוריה ניכרת מכל מילה וגוון קול. הוריי היקרים גרים בנתניה ושלחו אותי למוסדות 'בית מרגלית'. חונכתי בדרכו של מרן הרב עובדיה זצ"ל.

בכיתות י"ג-י"ד התמחיתי בהוראה מתקנת בסמינר החסידי שנמצא בקריית צאנז הסמוכה לביתנו שבנתניה, ופתאום התחילו הוריי לקבל הצעות שידוכים חסידיות... גם לפני כן הייתי בת בית בקריה, בתור אחראית הספרייה הסתובבתי שם המון ורכשתי חברות מהמגזר. אבל האמת היא שעד הנישואין - רק חשבתי שאני יודעת מהו אורח חיים חסידי...

כיצד הגבתם להצעות שידוך מהציבור החסידי?

שנים של שכנות ל'קריית צאנז' גרמו לנו להערך ולאהוב את הציבור החסידי, הקריה נתנה לנו את הכול - אבי לומד שם בכלל, אימי עובדת בבית החולים 'לניאדו', ובאופן כללי היא זורמת מאוד, מקבלת כל אחד.

הציעו לנו בחור ממשפחה ספרדית ששנים עשר ילדיה למדו ב'סאטמר'. איך זה קרה? חמי וחמותי מתגוררים מול בית כנסת של חסידות 'לעלוב', המשפחה התחברה לרב'ה והתייעצה עימו בכל תחום, וכך הילדים גדלו לחסידים בשטריימלעך. זו הייתה הצעה מעניינת, וההורים שלי ביררו היטב. התברר שמדובר בבחור איכותי, ובסך הכול קיבלתי בבית חינוך שגרם לנו לראות באור חיובי את אורח החיים החסידי.

בין האירוסין לחתונה התעצם האושר ועימו החששות. המראה החיצוני השונה לא תפס אצלי מקום, אבל הובכתי מעט מהסביבה. בהמשך השתחרר גם הפחד הזה, והיום אני שמחה, גאה ושלמה עם עצמי.

החיים האמיתיים מתחילים

במשפחתי המורחבת התקבלנו בחמימות, בשמחות בעלי היחיד בלבוש חסידי, ולא שמעתי מאף אחד שזה מפריע לו. אחיי אוהבים אותו, והקטן כרוך אחריו ממש. מה שכן, עם הזמן התגלו פערים משמעותיים שהיה על הוריי לעכל. הם מקפידים על שם מלא והגייה נכונה, וקוראים עד היום לבני שימע'לה - שמעון,